

Dit doet overigens niets af aan het feit, dat Huizinga het rassisme wel degelijk heeft bestreden. Terwijl in het artikel bepaalde positieve aspecten van het werk van Huizinga niet de aandacht hebben gekregen, zou dit bij een andere en ruimere doelstelling wel het geval zijn geweest.

OM Z I E N I N V E R W O N D E R I N G O V E R H U I Z I N G A

... Het programma voor de kandidaatsstudie "Nederlandse letteren" sloot toen nog de geschiedenis in. Dat betekende dat wij wekelijks vier uur vaderlandse liepen bij Blok, en, nadat hij in '15 zijn intree had gedaan, vier uur algemene bij Huizinga. Zijn intreerede: *O v e r h i s - t o r i s c h e l e v e n s i d e a l e n* gaf mij en anderen dadelijk de overtuiging, dat we met hem een hoogleraar hadden gekregen die niet alleen anders was dan de anderen, maar ook boven het gemiddelde peil uitstak.

A. Romein - Verschoor, "Omzien in verwondering", I, p. 102.

Huizinga was om te beginnen een verwarrende verschijning. Hij had op het eerste gezicht een boerenkop. Niet helemaal ten onrechte schreef hij aan een uitgever, die om zijn portret vroeg: " 't is beter dat de lezer ziet, het breinwerk wel, maar 't smoolwerk niet". Helmael in strijd met die kop, die om zo te zeggen vroeg om het hoedje van de Tarvo-boer, was zijn gereserveerde, intelligente glimlach, het gebaar van zijn opvallend fijne handen en de precieusheid van zijn taal. Daarbij kwam dat ik hier voor het eerst kennismakte met een vorm van wat we later theoretische geschiedenis zouden gaan noemen, met een geschiedenis die geen verhaal vertelde, maar met historische begrippen werkte en speelde, een sierlijk spel, dat om het helemaal te volgen een ondergrond van historische kennis en cultuur veronderstelde, waarbij termen als Karolingische renaissance, scholastiek, secularisatie, beneficium, feodaliteit e.d. een hele reeks van historische beelden en vergezichten deden opspringen - voor wie tot de kring der ingewijden behoorde. (...)

Het was duidelijk dat hij, al overschatte hij het gemiddelde peil der studenten niet, er toch niet aan dacht ervan uit te gaan dat zijn gehoor zijn rijke schat aan cultuurbezit niet deelde, en dat

er mensen onder zaten als ik - want ik zou al gauw merken dat ik niet de enige was - die wel eens een paar keer in het Rijksmuseum geweest waren, maar zelfs nooit een boek in handen hadden gehad, laat staan in hun bezit, met behoorlijke reproducties van alles uit zo'n dozijn Europese museum, waarnaar hij zo terloops - als natuurlijk bekend - verwees.

Er was iets machtig stimulerends in, wanneer hij van Augustinus, Abélard, Thomas van Aquino, Giotto, Hugo van der Goea o.t.o. als gemeenschappelijke bekenden sprak. Stimulerender dan Uhlenbecks illusie omtrent onze bekendheid met het oudkerkslavisch, omdat de linhuïstick mij in de grond maar weinig boeide en die bonte wereld van de Middeleeuwen, waarvan Huizinga de deur voor ons op een kier zette, mij geweldig pakte. Maar er was ook een ander verschil: tegenover Uhlenbecks welwillende "begrijpt u het niet?" stond bij Huizinga alleen de ironische onmerking en de hautaine glimlach, die een onwetendheid tot een tekort aan cultuur, en ik zou bijna zeggen savoir - vivre stempelden, en die zich gewoonlijk richtte naar meisjes met ijzeren brilletjes op en provinciale onderwijzerszons die wat krap in hun colbertje staken. Zo bij een foute vertaling van een zin uit een Latijnse kroniek "Meneer heeft zeker staatsexamen gedaan," alsof hij hem tegelijkertijd op iets belachelijks en iets onbehoorlijks betrapte.

Is het ondankbaar, zo te schrijven over een leermeester, van wie we heel veel geleerd hebben en die ons een norm voor ons verdere leven inprentte? Zijn studenten toonden zich op nog altijd de beste manier erkentelijk: door het gehele jaar door, vrijwel zonder uitvallers, te verschijnen in het grootste vertrek waarover de Kloktegong beschikte, voor colleges die hij twee maal in de week 's ochtends om negen uur durfde te beginnen

Omzien in verwondering, I, pp. 104, 105.

Huizinga toonde van de aanvang af veel meer begrip voor de noodzaak van het werkcollege, (dan P.J. Blok, red.) maar de ware animo om méé zijn studenten te werken ontbrak hem. Daarvoor bleef de onderlinge afstand te groot. Dadelijk na zijn komst in Leiden deed hij een poging, de toen juist langzaam uitstervende theecavonden voor de studenten te doen herleven. Kwam het doordat hij kort voor zijn vertrek uit Groningen zijn geliefde vrouw verloren had, dat hij er zo weinig van maakte, terwijl hij toch de reputatie meebracht van een geestig causuur te zijn en ... sneltekenaar. Wij zaten er in zijn studeerkamer in een veel te wijde kring om zijn bureau, terwijl de meest vlotten van ons een slopend gesprek op gang trachtten te houden, enige malen onderbroken door een onhandig gemanipuleer met theekopjes in je hand en klontjes met een suikertangetje, als het meisje in zwart en wit met het theeblad binnenkwam. Het is bij een poging gebleven: de schaarse in de oorlogsjaren maakte er een eind aan, zoals aan zoveel traditionele dingen: dienstbodenmutsjes bij voorbeeld, en rouwklaren.

Huizinga gaf twee ochtenden in de week twee uur college voor alle studenten, en hij kon zich veroorloven zoals gezegd om 9 uur te beginnen. Hij sprak niet bijzonder goed, maar wel levendig en hij had wat te vertellen. Soms kon hij een lange zin plotseling afbreken en opnieuw beginnen: "neen, die zin loopt dood," of "dat beeld is mis" en een heel enkele keer liep hij naar het bord en maakte een vlugge schets: "u weet wel, van die ingewikkelde hoofddoksels, die ze aan het Bourgondische hof droegen."

Ik heb veel geleerd van Huizinga van die colleges, waarbij hij ons in de keuken waar hij zijn boeken voorbereidde, liet kijken, ruiken en proeven: over middeleeuwse bestuursinstellingen, Florence in het quattrocento, Amerika, maar hij heeft ons weinig bijgebracht en geschoold in de techniek van het vak. We hebben misschien het meeste geleerd door de normen die hij ons stelde door zijn voorbeeld en een enkele kritische uitval.

Omzien in verwondering, I, pp. 107, 108.

In januari '19 kwamen uit Berlijn de berichten over de moord op Karl Liebknecht en Rosa Luxemburg. Ik schreef een stukje over Rosa in de Minerva (Leids studentenblad, red.), waarvan Jan en ik een paar weken eerder het redacteurschap hadden opgezegd om ons meer op het werk voor ons doctoraal te concentreren. Het corrigeren van het blad, dat we nog in die weken hadden waargenomen, had ik juist voor dit nummer aan een van de nieuwe redactieleden overgedragen. Het was de periode waarin bijna wkelijks studenten het slachtoffer werden van de "Spaanse griep", en de zettors van Brill waren gewond ieder artikel waarboven een naam met een kruisje stond, groot opgemaakt in een rouwrand op de voerpagina te zetten. Dat deden ze nu ook mechanisch met mijn artikeltje, en de nieuwbakken corrector had niet het benul dat te veranderen en - op de Witte, maar daar niet alleen, brak een ware storm los. Op de ochtend van het verschijnen ontmoette ik Huizinga in de Klokteeg.

"Ik heb gezien dat u Rosa Luxembourg herdacht hebt in de Minerva," zei hij op zijn meest ijzige tonn. Toen ik thuiskwam en het blad opsloeg, peilde ik pas de diepte van zijn ontsteltenis. Een rectificatie had natuurlijk niet het minste resultaat, niemand geloofde in een vergissing ter zetterij. En ik vrees dat de historicus die ooit de oude jaargangen van het blad als bron van de geschiedenis van de Nederlandse studentenmaatschappij zal gebruiken, niet goed raad zal weten met dit bewijs van de bolsjewisering van Leiden na de Eerste Wereldoorlog.

Omzien in verwondering, I, pp. 153, 154.

CAFE SATE HAVENZICHT (TH. VERNET)

Het adres voor Saté
Diverse hapjes
&
'n lekker glas bier

Billijke prijzen

LAGE DER A 37 GEOPEND VAN 20.00 u. - 02.00 u.

BOEKHANDEL BOSMA

WETENSCHAPPELIJK ANTIQUARIAAT

BRUGSTRAAT 18

GRONINGEN tel. 050 - 126516

GROTE VOORRAAD ANTIQUARISCHE

BOEKEN - BROCHURES - PAMFLETTEN

op het gebied van

geschiedenis - politiek - enz.

Jos Beeres

brengt u gezelligheid thuis....

VAN LENNEPLAAN 1
(de Wijer) TELEFOON 251900

☆ Wij bezorgen door geheel
GRONINGEN ZUID

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK